

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิเคราะห์

ผลการศึกษาจะประกอบไปด้วย 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการแสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองข้าว และส่วนที่สองคือ การแสดงผลการวัดความสมบูรณ์ของแบบจำลอง และ ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นการตอบคำถามของปัญหาที่ต้องการทราบ ได้แก่ ถ้าประเทศที่มีการอุดหนุนการผลิตและการอุดหนุนการส่งออกเกินกว่าข้อตกลงของแอกต์ต้องลดการอุดหนุนลงจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างไร โดยการนำผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการศึกษาของ UNCTAD ที่ว่าเมื่อบรรลุถึงข้อตกลงจะส่งผลให้ราคาข้าวในตลาดโลกมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น

1. ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองข้าว

ตัวแปรที่นำมาใช้ในแบบจำลอง สามารถที่แบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์ เช่น รายได้ ราคา จำนวนแรงงาน เป็นต้น และตัวแปรที่มีใช้ตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์เช่น พื้นที่การชลประทาน จำนวนประชากร เป็นต้น

การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ที่นำมาใช้ในส่วนนี้จะเป็นการเลือกจากสมการที่ดีที่สุด โดยจะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่อยู่หน้าตัวแปรในสมการต่างๆว่ามีความถูกต้องและสอดคล้องกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์

สำหรับปัญหาสำคัญที่จะต้องการทราบคือ

เมื่อมีการบรรลุถึงข้อตกลงของแอกต์ทำให้ประเทศที่มีการให้การอุดหนุนการผลิตหรือประเทศที่มีการอุดหนุนการส่งออกข้าวเช่น ประเทศสหรัฐฯ สหภาพยุโรปฯ และประเทศญี่ปุ่นจำเป็นต้องลดการอุดหนุนลง และผลดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและการส่งออกข้าวของไทยอย่างไร

1. การผลิตข้าวของไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นจำนวนเท่าใดถ้าประเทศที่มีการอุดหนุนลดการอุดหนุนลง

2. การส่งออกข้าวของไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นจำนวนเท่าใดถ้าประเทศที่มีการอุดหนุนลดการอุดหนุนลง โดยจะมีการดูถึงคุณภาพของข้าว

โดยมีการวัดผลกระทบผ่านการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวส่งออกของไทย ซึ่งเป็นการนำผลการเปลี่ยนแปลงราคามาจากงานวิจัยของต่างประเทศที่มีการคำนวณไว้ก่อนแล้ว

ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปร ในแบบจำลอง

จากสมการ โครงสร้างที่กำหนดขึ้นในบทที่ 3 สามารถนำมาประมาณค่าทางสถิติเพื่อคำนวณหาค่าของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในแบบจำลองได้แก่กลุ่มสมการทางด้านอุปทานซึ่งประกอบสมการพื้นที่เพาะปลูกและสมการผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่และกลุ่มสมการทางด้านอุปสงค์และสมการทางด้านราคา ซึ่งประกอบด้วยสมการอุปสงค์ของการบริโภคข้าวในประเทศ สมการการส่งออกสมการความสัมพันธ์ของราคาขายส่งข้าวในประเทศและสมการความสัมพันธ์ของราคาข้าวขายส่งในกรุงเทพฯ กับราคาข้าวส่งออก

1. สมการพื้นที่เพาะปลูกข้าวของไทย

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติของสมการพื้นที่ เพาะปลูกข้าวของไทย ในช่วงปี 2522 - 2536

$$TA_t = 39.74 - 0.00034 * PF_{t-1} + 0.0033 * TRR_{t-1} + 0.152 * TA_{t-1} \quad (1)$$

R-squared 0.983 S.E. of regression 0.30 Durbin-Watson stat 1.69

จากสมการที่ (1) อธิบายว่า พื้นที่เพาะปลูกข้าว (TA หน่วย: ล้านไร่) ขึ้นอยู่กับราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมา (PF_{t-1} หน่วย: บาท/ตัน) พื้นที่ชลประทานในปีที่ผ่านมา (TRR_{t-1} หน่วย :พันไร่) พื้นที่เพาะปลูกข้าว ในปีที่ผ่านมา (TA_{t-1})

สมการที่ (1) แสดงให้เห็นว่าถ้าพื้นที่เพาะปลูกในปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น 1000 ไร่ ในขณะที่ตัวแปรอื่นคงที่จะส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกในปีนี้เพิ่มขึ้นประมาณ 152 ไร่ แสดงให้เห็นว่าการที่ชาวนาตัดสินใจในการกำหนดพื้นที่เพาะปลูกข้าวส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยคงที่มีอยู่ และเทคโนโลยีที่มีมาก่อนนอกจากนี้ ทางด้านการปรับตัวหรือการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูกปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์การปรับตัว (k) ให้ค่าพื้นที่เพาะปลูกจริงเท่ากับพื้นที่ที่ต้องการปลูกไว้ถึง 0.84 ($1-k = 0.159$: รายละเอียดกล่าวแล้วในบทที่3) แสดงว่าพฤติกรรมการปรับตัวของชาวนามีการปรับตัวที่รวดเร็วกว่าในอดีต (เช่นงานของ คมสัน รุ่งเรืองสรการ¹ พบว่าชาวนามีการปรับตัวค่อนข้างต่ำและเป็นไปอย่างเชื่องช้าคือมีค่าสัมประสิทธิ์วัดได้ 0.21) ทั้งนี้เพราะว่าในปัจจุบันการให้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการหรือการรับข้อมูลข่าวสารของชาวนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและแพร่หลายกว่าในอดีต เช่น ชาวนาจะทราบถึงปริมาณน้ำจากพื้นที่การชลประทานว่าในปัจจุบันจะได้รับเป็น

¹ คมสัน รุ่งเรืองสรการ, ผลกระทบจากการลดราคาข้าวส่งออกของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อภาคเศรษฐกิจข้าวไทย วิทยานิพนธ์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2531.หน้า 75

จำนวนเท่าไรเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา อีกส่วนหนึ่งอาจมาจากชาวนาสามารถที่จะจัดสรรพื้นที่เพาะปลูกได้ตามต้องการเนื่องมาจากในปัจจุบันชาวนามีความเข้าใจในระบบการค้ามากกว่าแต่ก่อนทำให้สามารถถึงความจำเป็นไปของราคาข้าว ส่วนราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงไป ร้อยละ 1 จะส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกเปลี่ยนแปลงลดลง ร้อยละ 0.003 ซึ่งให้ผลการประมาณในทางตรงข้ามกับที่คาดหมายไว้ทั้งนี้เนื่องจากในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาพื้นที่เพาะปลูกมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ ในขณะที่ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้นั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทำให้ผลการประมาณได้ค่าในลักษณะตรงกันข้ามกับที่คาดไว้ นอกจากนี้ในเรื่องของนโยบายรัฐหรือพฤติกรรมของเกษตรกรเองในการปรับโครงสร้างการเกษตรที่ให้มีการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมมากขึ้นส่งผลให้พื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกข้าวลดลง ประกอบกับมีสาเหตุจากปัจจัยอื่นที่สำคัญอีกเช่น พื้นที่ที่ทำการปลูกข้าวนั้นมีทั้งพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกและไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก เมื่อราคาที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นนั้นเกษตรกรหันมาปรับปรุงคุณภาพหรือพันธุ์ที่ใช้ในการผลิตมากกว่าการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก ส่วนพื้นที่การชลประทาน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1000 ไร่จะส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกข้าวเพิ่มขึ้น 3 ไร่

2. สมการผลผลิตเฉลี่ยของข้าว

ผลการวิเคราะห์ ทางสถิติของสมการผลผลิตข้าวเฉลี่ยของไทยในช่วงปี 2522-2536

$$TY_t = 162.01 + 0.0004 * QP16_t + 0.012 * TPOP_t - 0.0108 * P16_t \quad (2)$$

R-squared 0.618 S.E. of regression 13.11 Durbin-Watson stat 2.42

จากสมการที่ (2) อธิบายว่า ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (TY: หน่วย ก.ก./ไร่) ซึ่งอยู่ในรูปของสมการการผลิต(Production function)จะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ใช้ในการผลิตในที่นี้คือ ปริมาณปุ๋ย ที่ใช้ในการปลูกข้าว (QP16 :หน่วย ตัน/ไร่) และจำนวนแรงงานที่อยู่ในภาคการเกษตร(TPOP : หน่วย พันคน) และราคารายที่ที่ใช้ในการปลูกข้าว (P16 : หน่วย บาท/ตัน สูตร 16-0-0)

จากสมการที่ 2 อธิบายว่า ถ้าเพิ่มปริมาณปุ๋ยข้าวขึ้น 1 หน่วยในขณะที่ตัวแปรอื่นๆคงที่จะส่งผลให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.004 ก.ก./ไร่ หรือถ้าเพิ่มปุ๋ยข้าวขึ้น100 ก.ก.จะส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น 4 ก.ก. ทั้งนี้เพราะว่าปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตต่อไร่ยังคงมีปัจจัยอื่นๆอีก เช่น สภาพภูมิอากาศ ส่วนตัวแปรทางด้านแรงงาน ถ้าแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วยจะส่งผลให้ผลผลิตต่อไร่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.01 สาเหตุมาจากพฤติกรรมในการปลูกข้าวของไทยมีลักษณะเน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก (Labor-intensive)เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัย

แรงงานในการผลิตสำหรับตัวแปรทางด้านราคาปุ๋ยที่ใช้ในการปลูกข้าวถ้าราคาปุ๋ยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ลดลง ร้อยละ 0.01

3. สมการผลผลิตข้าวเปลือกของไทย

สมการผลผลิตข้าวเปลือกของไทยจะอยู่ในรูปของสมการเอกลักษณ์ และเป็นผลผลิตในรูปของผลผลิตข้าวเปลือก คือ

$$TP_t = TY_t * TA_t \quad (3)$$

สมการดังกล่าวมาจาก สมการผลผลิตต่อไร่คูณด้วยสมการพื้นที่เพาะปลูกข้าวซึ่งจะได้ผลเท่ากับสมการผลผลิตข้าวเปลือก

4. สมการผลผลิตข้าวสารของไทย

สมการผลผลิตข้าวสารของไทยจะอยู่ในรูปของสมการเอกลักษณ์ และเป็นผลผลิตในรูปของผลผลิตข้าวสาร ซึ่งโดยเฉลี่ยใช้อัตราส่วนในการแปรรูปจากข้าวเปลือก เป็นข้าวสาร เท่ากับร้อยละ 66 ดังนี้

$$TIII_t = (0.66) * (A_t * Y_t)$$

หรือ
$$TIII_t = 0.66 * TP_t \quad (4)$$

จาก สมการที่ 1, 2, และ 3 จะเห็นได้ว่าถ้าราคาข้าวในตลาดโลกมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น จะส่งผลต่อการกำหนดพื้นที่ในการผลิตให้ผลิตลดลง นั่นเป็นเพราะว่ามีผลมาจากสมการพื้นที่เพาะปลูกที่มีการปรับลดพื้นที่การผลิตจากราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ว่าเมื่อดูจากสมการที่ 2 จะ พบว่า ถ้าหากมีการปรับปรุงในเรื่องของคุณภาพของการผลิต เช่น เพิ่มปริมาณการใช้ปุ๋ยที่มีคุณภาพ หรือกระทั่ง การส่งเสริมในเรื่องของนโยบายราคาปุ๋ยให้มีราคาถูกแก่เกษตรกรก็จะส่งผลให้เกษตรกรสามารถที่จะเป็นการเพิ่มผลผลิตข้าวได้อีกทางหนึ่ง

5. สมการการบริโภคข้าวในประเทศ

ผลจากการคำนวณทางสถิติของ สมการการบริโภคข้าวในประเทศ ในช่วง ปี 2522-2536

$$TQD_t = 845.05 + 0.025 * PB_t - 0.029 * INCOM_t + 0.159 * N_t \quad (5)$$

R-squared 0.63 S.E. of regression 275.89 Durbin-Watson stat 2.69

จากสมการการบริโภคข้าวในประเทศแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของปริมาณความต้องการบริโภคข้าวในประเทศกับราคาข้าวขายส่ง (ข้าว 5%) ในกรุงเทพฯ (PB หน่วย: บาท/ตัน) กับ รายได้เฉลี่ย (Income per capita) ของประเทศไทย (INCOM) ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ และ จำนวนประชากรในประเทศทั้งหมด (N หน่วย: ล้านคน)

จากสมการที่ (5) ปรากฏว่าผลการคำนวณสมการการบริโภคข้าวมีทิศทางไม่เป็นไปตามที่คาดคะเนไว้คือให้ค่าที่แสดงว่าข้าวไม่ใช่สินค้าปกติ (Normal goods) เมื่อดูจากตัวแปรราคาข้าวขายส่งในกรุงเทพฯ ในประเทศ (PB) โดยจะให้ค่าเป็นบวกหมายความว่าถ้าราคาข้าวในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้ปริมาณการบริโภคข้าวในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรทางด้านรายได้ (Income) ให้ค่าในทางตรงกันข้ามโดยเมื่อรายได้มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงลดลง จะส่งผลให้ปริมาณการบริโภคข้าวในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งเนื่องจากลักษณะของข้อมูลการบริโภคข้าวในประเทศ (TDQ) เป็นการบริโภครวม ส่วนข้อมูลเป็นมูลรายได้เป็นรายได้เฉลี่ยต่อหัวและข้อมูลราคาเป็นราคาข้าวขายส่งในกรุงเทพฯ ทำให้ผลการคำนวณทางสถิติให้ผลการคำนวณในลักษณะที่ว่าข้าวไม่ใช่สินค้าปกติ และ จากสมการ (5) เห็นว่าจำนวนประชากร (N หน่วย: ล้านคน) ในประเทศจะส่งผลต่อปริมาณการบริโภคข้าวมากกว่าตัวแปรราคาและรายได้คือเมื่อจำนวนประชากรมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ คงที่ จะส่งผลให้ปริมาณการบริโภคข้าวให้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.159 ในขณะที่เมื่อราคาข้าว ขายส่งในกรุงเทพฯ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ จะส่งผลต่อปริมาณการบริโภคข้าวให้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.025 และถ้ารายได้ต่อหัวมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ คงที่ จะส่งผลต่อปริมาณการบริโภคข้าวให้มีการเปลี่ยนแปลงลดลง 0.029 สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งเนื่องมาจากการที่ การบริโภคข้าวของคนไทยนั้นจะบริโภคประมาณ 100 ก.ก/คน ซึ่งในการบริโภคอัตรานี้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวไปก็ไม่ทำให้การบริโภคเปลี่ยนแปลงแต่ก็ยังคงบริโภคอยู่ที่ประมาณ 100 ก.ก/คน ในขณะเดียวกันเมื่อมีรายได้ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปการบริโภคก็ยังคงอยู่ที่ประมาณ 100 ก.ก/คน คือเมื่อมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นคนก็หันไปบริโภคอาหารประเภทโปรตีนอย่างเช่นเนื้อสัตว์มากขึ้น หรืออาหารประเภทขนมปัง ซึ่งทำมาจากแป้งสาลี ทำให้ตัวแปรรายได้กับอุปสงค์ของการบริโภคได้ค่าในลักษณะที่ตรงกันข้าม นอกจากนี้ตัวแปรที่เป็นตัวกำหนดปริมาณการบริโภคยังขึ้นอยู่กับรสนิยมทางสังคมอีก เช่นเมื่อคนมีรายได้เพิ่มขึ้นก็หันไปบริโภคอาหารตามห้างสรรพสินค้าเช่น แสมเบอร์เกอร์ หรืออาหารประเภทโปรตีนแทนซึ่งก็ส่งผลต่อผลทางด้านรายได้

6. สมการส่งออกข้าว

ในการศึกษานี้สมการการส่งออกข้าวจะเป็นการแบ่งสมการออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ สมการการส่งออกข้าวคุณภาพดีกับสมการการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำ โดยผลการวิเคราะห์จะแสดงได้ ดังนี้

สมการการส่งออกข้าวคุณภาพดี

ผลจากการคำนวณทางสถิติของ สมการการส่งออกข้าวคุณภาพดีของประเทศไทย ในช่วงปี 2522-2536 ได้ผลดังนี้

$$TE100_t = 1327.820 + 0.075 * PFO_t - 0.160 * PUSLO_t + 0.817 * TEX_{t-1} \quad (6)$$

R-squared 0.66 S.E. of regression 231.76 Durbin-Watson stat 2.04

จากสมการการส่งออกข้าวแสดงถึงความสัมพันธ์ของปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพดีซึ่งเป็นปริมาณการส่งออกข้าวสารเจ้าชนิด 100% และข้าวสารเจ้า 5% กับราคาขายส่งออกข้าว 5% F.O.B ของไทย (PFO) ราคาข้าวส่งออกเมล็ดขาวของสหรัฐฯ(PUSLO) ปริมาณการส่งออกข้าวข้าวคุณภาพดี ในปีที่ผ่านมา $TE100_{t-1}$

ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยหรือปริมาณอุปสงค์ของการส่งออกข้าวคุณภาพดีของไทย ($TE100_t$: หน่วย พันตันข้าวสาร) ถูกกำหนดให้ขึ้นอยู่กับราคาข้าวส่งออกของไทย (PFO : หน่วย บาท/ตัน)ราคาข้าวส่งออก² ของประเทศคู่แข่งของไทยคือสหรัฐฯ (PUSLO : หน่วย บาท/ตัน) ปริมาณการส่งออกในปีที่ผ่านมา (TEX_{t-1})

จากสมการที่ 6 แสดงให้เห็นว่าถ้าตัวแปรอื่นๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้วราคาส่งออกข้าวในตลาดโลกมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลให้ปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพดีหรืออุปสงค์ของการส่งออกข้าวคุณภาพดีของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 หรือ ถ้าราคาข้าวส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นตันละ 1 บาท ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยเพิ่มขึ้น 75 ตันข้าวสาร แต่ถ้าราคาข้าวส่งออกของสหรัฐฯ ลดลงจะส่งผลให้ปริมาณอุปสงค์ของการส่งออกข้าวของไทยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 เช่นกัน ส่วนปริมาณการส่งออกข้าวในปีที่ผ่านมาถ้าตัวแปรอื่นๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว ถ้าปริมาณการส่งออกข้าวในปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลให้ ปริมาณการ

² ราคาข้าวส่งออกของสหรัฐฯ เป็นข้าวชนิดเมล็ดขาว (Indica rice) ซึ่งเป็นราคาข้าวชนิดที่มีการค้าประมาณร้อยละ 87 ของการค้าโลก

ส่งออกในปัจจุบันมีการปรับตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 81 หมายความว่าถ้าปีที่ผ่านมา มีการส่งออกเพิ่มขึ้น การปรับตัวของผู้ส่งออกจะสามารถปรับการส่งออกในปัจจุบันให้ใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา

สมการการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำ

ผลจากการคำนวณทางสถิติของ สมการการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำของประเทศไทย ในช่วง ปี 2522-2536

$$TESH_t = 1154.709 - 0.032 * PFO_t \quad (7)$$

R-squared 0.046 S.E. of regression 238.42 Durbin-Watson stat 2.70

จากสมการส่งออกข้าวแสดงถึงความสัมพันธ์ของปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำของ ไทย (TESH_t) ซึ่งประกอบด้วย ข้าวสารเจ้าชนิด 10%, 15%, 20%, 25%, 35% และปลายข้าวขาว ชนิดอื่นๆ กับราคาขายส่งออกข้าวของโลก (ราคาข้าว 5% F.O.B ของไทย PFO)

จากสมการที่ 7 แสดงให้เห็นว่าถ้าตัวแปรอื่นๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว ราคาส่งออกข้าว ในตลาดโลก (ซึ่งในที่นี้เป็นราคาข้าวส่งออกของไทย) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผล ให้ปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำหรืออุปสงค์ของการส่งออกข้าวต่ำของไทยลดลง ร้อยละ 3

เมื่อดูจากสมการการส่งออกข้าวสารในสมการที่ 6 และ 7 จะพบว่า การตอบสนองของ ปริมาณการส่งออกข้าวสารคุณภาพดีกับ ปริมาณการส่งออกข้าวสารคุณภาพต่ำต่อราคาส่งออกข้าว 5% F.O.B ของไทย ให้ค่าในลักษณะที่ต่างกันโดยค่าสมการปริมาณการส่งออกข้าวสารคุณภาพดี กับราคาส่งออกข้าว 5% F.O.B ของไทยให้ค่าในทางเดียวกัน ส่วนปริมาณการส่งออกข้าวสารคุณภาพต่ำต่อราคาส่งออกข้าว 5% F.O.B ของไทย ให้ค่าในทางตรงข้ามกัน เพราะในการส่งออกข้าว คุณภาพดีในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา รัฐมีนโยบายในการส่งเสริมการผลิตและส่งออกข้าว คุณภาพดีเพิ่มมากขึ้นประกอบกับราคาข้าวในตลาดโลกก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ ระหว่างปริมาณการส่งออกข้าวสารคุณภาพดีกับราคาส่งออกข้าว 5% F.O.B ของไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกันเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การที่รัฐใช้นโยบายในการส่งเสริมการผลิตก็คงจะเป็นผลดีโดยที่รัฐ ให้การต่อเกษตรกรในการที่ปรับปรุงการผลิตไม่ว่าจะเป็นการให้พันธุ์พืชที่มีคุณภาพโดยตรงหรือนโยบายส่งเสริมในเรื่องของปุ๋ยราคาถูกแก่เกษตรกร

ส่วนสมการความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการส่งออกข้าวสารคุณภาพต่ำต่อราคาส่งออก ข้าว 5% F.O.B ของไทยที่ให้ค่าในลักษณะที่ต่างกันเป็นเพราะว่าในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา รัฐมีนโยบายในการส่งเสริมการผลิตและการส่งออกข้าวคุณภาพดีเพื่อการส่งออกมากขึ้นทำให้การผลิตและการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำของไทยมีแนวโน้มลดลงประกอบกับประเทศที่เคยเป็นประเทศ

ที่นำเข้าข้าวอย่างเช่นประเทศเวียดนามหรือกระทั่งประเทศจีนที่มีการปรับนโยบายในประเทศจนสามารถที่จะผลิตข้าวได้เพียงพอในประเทศและสามารถส่งออกได้จนเป็นคู่แข่งในการตลาดการค้าข้าวคุณภาพต่ำของไทยส่งผลทำให้ไทยเสียส่วนแบ่งของตลาดไปบางส่วนประกอบกับราคาข้าวในตลาดโลกก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการส่งออกข้าวสารคุณภาพต่ำต่อราคาส่งออกข้าว 5% F.O.B ของไทยที่ให้ค่าในลักษณะที่ต่างกัน

สมการส่งออกข้าวทั้งหมดของไทย

เพื่อให้สมการการส่งออกข้าวมีความสมดุลแล้วสมการส่งออกข้าวทั้งหมดของไทยจะประกอบด้วยปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพดี การส่งออกข้าวคุณภาพต่ำและการส่งออกข้าวชนิดอื่นๆ ซึ่งสมการการส่งออกนี้จะเป็นสมการเอกลักษณ์สามารถแสดงได้ ดังนี้

$$TEX_t = TE100_t + TESH_t + TEOR_t \quad (8)$$

จากสมการที่ (8) แสดงถึงสมการสมดุลของปริมาณการส่งออกข้าวของไทยทั้งหมดโดยที่ปริมาณการส่งออกข้าวรวมทั้งหมดของไทยในแต่ละปี(TEX_t)จะเท่ากับปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพดีของไทยในแต่ละปี($TE100_t$)ซึ่งประกอบไปด้วยปริมาณการส่งออกข้าวสารเจ้าชนิด 100 % และข้าวสารเจ้าชนิด 5% บวกกับปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำ ($TESH_t$) ซึ่งประกอบไปด้วยปริมาณการส่งออกข้าวสารเจ้าชนิด 10 %, 15%, 20%, 25%, 35% และข้าวสารเจ้าชนิดอื่นๆ ของไทยในแต่ละปีและปริมาณการส่งออกข้าวชนิดอื่นๆ($TEOR_t$)ซึ่งประกอบไปด้วยปริมาณการส่งออก ข้าวเหนียว ข้าวกล้อง ข้าวหนึ่ง และข้าวเปลือก ในแต่ละปี

7. สมการความสัมพันธ์ระหว่างราคาขายส่งข้าวในกรุงเทพฯ กับราคาข้าวส่งออก

ผลการวิเคราะห์ ทางสถิติของสมการความสัมพันธ์ระหว่างราคาขายส่งข้าวในกรุงเทพฯ กับราคาข้าวส่งออก ของไทยในช่วงปี 2522-2536

$$PB_t = 2493.38 + 0.4325 * PFO_t \quad (9)$$

R-squared 0.459   S.E. of regression 669.31   Durbin-Watson stat 0.412

จากสมการที่ 9 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวขายส่งในประเทศ (PB หน่วย : บาท/ตัน)ถูกกำหนดให้ขึ้นอยู่กับราคาข้าวส่งออก (PFO หน่วย : บาท/ตัน)ผลการประมาณพบว่าถ้า

ราคาข้าวส่งออกเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้ราคาขายส่งข้าวในประเทศ(PB_t)มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ประมาณตันละ 0.43 บาท

9. สมการความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวที่เกษตรกรได้ กับราคาข้าวขายส่งข้าวในกรุงเทพฯ

ผลการวิเคราะห์ ทางสถิติของ สมการความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวที่เกษตรกรได้ กับราคาข้าวขายส่งข้าวในกรุงเทพฯ ของไทยในช่วงปี 2522-2536

$$PF_t = - 60.51 + 0.588 * PB_t \quad (10)$$

R-squared 0.856 S.E. of regression 245.07 Durbin-Watson stat 1.34

จากผลการวิเคราะห์แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าว 5 % กับราคาข้าวขายส่งในกรุงเทพฯ โดยที่ตัวแปรราคาขายส่งข้าวในกรุงเทพฯ (PB_t) ในปีที่ t มีผลต่อราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ (PF_t)

จากสมการที่ 10 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ (PF) หน่วย : บาท/ตัน) ถูกกำหนดให้ขึ้นอยู่กับราคาข้าวขายส่งในประเทศ (PB หน่วย : บาท/ตัน) ผลการประมาณพบว่าถ้าราคาข้าวขายส่งในประเทศ 1 บาท จะส่งผลให้ ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ (PF_t) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ประมาณตันละ 0.58 บาท

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาข้าวในระดับต่างๆ (Price transmission) โดยดูจากสมการที่ 9 และ 10 ได้ให้ข้อสรุปว่าการเพิ่มขึ้นของราคาข้าวจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของราคาขายส่งข้าวกับราคาราคาที่เกษตรกร ได้รับมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงกว่า ความสัมพันธ์ของราคาข้าวส่งออกกับราคาขายส่งข้าว ซึ่งเห็นได้จากเมื่อราคาข้าวส่งออกเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้ราคาขายส่งข้าวในประเทศ(PB_t) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ประมาณตันละ 0.43 บาท ในขณะที่ถ้าราคาข้าวขายส่งในประเทศ 1 บาท จะส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ (PF_t) มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณตันละ 0.58 บาท ซึ่งหมายความว่าถ้าราคาข้าวในตลาดโลกเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเพียง 0.20 บาทเท่านั้น จากข้อสรุปดังกล่าวนี้สามารถที่จะบอกได้ว่าระบบการค้าข้าวภายในประเทศมีลักษณะที่ไม่ใช่ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Imperfect competition market) ถึงแม้ว่าในระบบตลาดข้าวในประเทศจะมีผู้ซื้อและผู้ขายหรือเกษตรกรจำนวนมากก็ตาม แต่เนื่องจากความรอบรู้ข้อมูลข่าวสารทางการตลาดโดยเปรียบเทียบระหว่างพ่อค้ากับชาวนายังมีความแตกต่างกันอยู่มาก

สำหรับนโยบายราคาข้าวของรัฐบาล จึงควรคำนึงถึงสภาพข้อเท็จจริงตามที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นในประเด็นนโยบายราคาข้าวหากได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ชัดเจนแล้วควรได้ทำการวิเคราะห์มาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลของนโยบายดังกล่าวลงสู่กลุ่มบุคคลเป้าหมายให้ได้มากที่สุดจึงเห็นได้ว่าหากรัฐบาลมีนโยบายมุ่งหวังให้ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้เพิ่มสูงขึ้นแล้วมาตรการการยกระดับราคาข้าวส่งออกด้วยการใช้ระบบกลไกจากระบบตลาดของพ่อค้าในการกระจายผลประโยชน์ไปสู่เกษตรกรตามข้อสมมุติที่เข้าใจกันว่าระบบตลาดข้าวในประเทศเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ทุกระดับแต่จากข้อเท็จจริงที่พบปรากฏว่าตลาดข้าวภายในประเทศในระดับท้องถิ่นถึงเกษตรกรเป็นตลาดที่ไม่ใช่ตลาดแข่งขันสมบูรณ์การกระจายผลประโยชน์จึงเกิดอุปสรรคและไม่เป็นไปตามข้อสมมุติที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นนโยบายยกระดับราคาข้าวส่งออกเพื่อมุ่งหวังให้ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้เพิ่มขึ้นอันจะนำมาสู่การเพิ่มรายได้ของชาวนารายย่อยดูเหมือนจะไม่ประสบผลสำเร็จจากเหตุผลข้างต้นเพราะจากกลไกราคาด้วยการกำหนดราคาข้าวส่งออกจะเป็นการเพิ่มราคาข้าวในส่วนของสต็อกข้าวของพ่อค้าส่งออก

10. สมการดุลภาพ จะอยู่ในรูปของสมการเอกลักษณ์

$$TP_t + TINV_{t-1} = TQD_t + TEX_t + TINV_t \quad (11)$$

สมการดุลภาพนี้ แสดงถึง ผลผลิตรวมกับสต็อกข้าวในปีที่ผ่านมา เท่ากับการบริโภคข้าวในประเทศรวมกับการส่งออก รวมกับสต็อกข้าวในปีปัจจุบัน

การวัดความสมบูรณ์ของแบบจำลอง จะสามารถทำได้โดยการนำสมการพื้นที่เก็บเกี่ยวข้าวของไทย สมการผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของไทย สมการการบริโภคภายในประเทศ สมการการส่งออกข้าวของไทย สมการสต็อกข้าวของไทย สมการความสัมพันธ์ระหว่างราคาที่ได้รับ(ข้าวเปลือก 5%) กับราคาข้าวที่ขายส่งในกรุงเทพฯ(ข้าวสารเจ้า 5%) สมการความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวที่ขายส่งข้าวในกรุงเทพฯ กับราคาข้าวส่งออกของไทย(ข้าวสารเจ้า 5% F.O.B) สมการพื้นที่เก็บเกี่ยวข้าวของโลก สมการผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของโลก สมการการบริโภคข้าวของโลก สมการการส่งออกข้าวของโลกและสมการดุลภาพมาทำการคำนวณโดยวิธีซิมูเลชันอิงอดีต(Based simulation) แล้วตรวจสอบความใกล้เคียงกับค่าที่เกิดขึ้นจริง (Actual values) เพื่อวัดความสมบูรณ์ของแบบจำลองจากนั้นก็ทำการประมาณค่าที่เกิดขึ้นในอนาคต (Forecast analysis) แล้วคำนวณหาผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลง GATT โดยทำการเปรียบเทียบ ค่าที่เกิดจากผล กระทบของ GATT กับค่าฐาน (Baseline)

ผลกระทบที่เกิดจากผลของข้อตกลง GATT

ผลกระทบอันเนื่องมาจากการลดการอุดหนุนของของประเทศที่มีการอุดหนุนการผลิต เช่น สหรัฐฯ ประชาคมยุโรป โดยคิดเป็น ค่า PSE (Production Subsidy Equivalents) โดยที่มีการวัดผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อราคาข้าวในตลาดโลกมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากลักษณะของตลาดการค้าข้าวเป็นแบบเสรี (Complete liberalization) ซึ่งคือไม่มีการอุดหนุนการผลิตและการอุดหนุนการส่งออกและการวัดผลกระทบซึ่งเป็นผลกระทบอันเนื่องมาจากการลดการอุดหนุนราคาของผู้ผลิตของประเทศที่มีการอุดหนุนการผลิต เช่น สหรัฐฯ ประชาคมยุโรป โดยคิดเป็น ค่า PSE โดยที่ใช้ผลที่มาจากกรอบตามข้อตกลงของแกตต์ (GATT) คือประเทศที่มีการอุดหนุนราคาผู้ผลิตลดการอุดหนุนลงเป็นจำนวน ร้อยละ 20 ของการอุดหนุน (20% Reduction in Producer Support Price) และนำผลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์หาผลที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยซึ่งผลดังกล่าวแสดงดังตารางที่ 16 และเป็นผลกระทบที่ได้จากงานของ UNCTAD ตารางที่ 16 ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกเพิ่มขึ้นจากข้อตกลงการค้าแกตต์

ข้าว	สัดส่วนการเพิ่มราคาในตลาดโลก (%)
Complete liberalization	42.6
20 per cent reduction in producer support price	18.3
Export subsidy elimination	8.5

ที่มา : UNITED NATIONS, " Agricultural Trade Liberalization in the Uruguay Round : Implications for Developing Countries" pp. xvi .

โดยที่วิธีการที่ใช้ในการวัดผลจะเป็นการนำผลการวิเคราะห์ของ ต่างประเทศมาทำการหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย โดยดูจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวในตลาดโลกซึ่งในที่นี้คือราคาข้าวส่งออกของไทย โดยดูจากตารางที่ 16 เป็นตารางราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกเพิ่มขึ้นจากข้อตกลงการค้าแกตต์

ในส่วนแรกจะเป็นการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจาก พันธกรณีต่างๆ ที่มีไว้กับแกตต์ ทั้งของ ประเทศไทยและของต่างประเทศ ในส่วนต่อมาจะเป็นผลกระทบที่มาจากปริมาณจากสมการข้างต้น โดยเป็นผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ และในที่สุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับตัวของไทย

2. การวัดผลกระทบที่เกิดจากการบรรลุถึงข้อตกลงของ แกตต์

พันธกรณีต่างๆ จะเริ่มในปี 2538 ซึ่งมีผลกระทบด้านต่างๆ ดังนี้

1. ผลกระทบด้านกฎหมายจากการเปิดตลาดให้มีการนำเข้า

ประเทศไทยมีพระราชกฤษฎีกาควบคุมการนำเข้าในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าบางอย่าง(ฉบับที่ 9) พ.ศ.2496 บัญญัติห้ามมิให้สินค้าในบัญชีต่อท้ายพระราชกฤษฎีกา ซึ่งรวมข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าวเข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี หรือ ตามประกาศกระทรวงเศรษฐกิจ และ เรื่องการนำเข้าสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 61) พ.ศ. 2514 ซึ่งเป็นประกาศครั้งสุดท้ายเกี่ยวกับการนำเข้าข้าว ได้กำหนดไว้ว่าผู้ใดจะนำเข้าข้าวเจ้า ข้าวเหนียว และ ข้าวเปลือก ตลอดจนข้าวอนามัยหรือข้าวที่ปรุงแต่งแล้ว รวมถึงผลิตภัณฑ์ของข้าวดังกล่าวเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่มีหนังสืออนุญาติได้ เว้นแต่จะได้รับจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจแล้วเท่านั้นซึ่งปัจจุบันคือกระทรวงพาณิชย์

ดังนั้น การที่ประเทศไทยยอมให้มีการนำเข้าข้าวตามข้อตกลงของแกตต์ จึงไม่เป็นการขัดกับต่อกฎระเบียบของกระทรวงพาณิชย์ที่กำหนดไว้ หมายความว่าสามารถให้มีการนำเข้าข้าวได้แต่จะต้องขออนุญาตและต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี เท่านั้น

2.1 การเปิดตลาด

1) การเปิดตลาดให้นำเข้าประเทศ

ประเทศไทยผลิตข้าวได้ประมาณปีละ 19 - 20 ล้านตันข้าวเปลือกและมีการใช้ในประเทศประมาณ ปีละ 13 ล้านตันข้าวเปลือก หรือประมาณ 8.6 ล้านตันข้าวสาร ประเทศไทยต้องเปิดให้นำเข้าในโควตาประมาณ 237,863 ตันข้าวสารในปี 2538 และ 249,757 ตันข้าวสารในปี 2547 ปัจจุบันยังไม่ปรากฏมีการนำเข้าข้าวชนิดอื่นๆ นอกจากมีการนำเข้าข้าวญี่ปุ่น(ข้าวที่ญี่ปุ่นปลูกและบริโภคเป็นข้าวชนิดพันธุ์ เมล็ดสั้น (Japonica rice))ซึ่งเริ่มมีการนำเข้าตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา โดยบริษัทการบินไทยได้ขออนุญาตนำเข้าโดยให้เหตุผลเพื่อใช้ทำอาหารบริการแก่ผู้

โดยสารและกระทรวงพาณิชย์ได้อนุญาตให้นำเข้าได้ตามปริมาณที่จะใช้เท่านั้นการเปิดตลาดคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อข้าวชนิดต่างๆ ดังนี้

1.1) ข้าวคุณภาพดีที่มีตลาดจำกัดได้แก่ ข้าวญี่ปุ่น ข้าวบาสมาดิ โดยเฉพาะข้าวญี่ปุ่นนั้นมีการนำเข้าในปริมาณไม่มากนักเพื่อใช้ในร้านอาหาร หรือภัตตาคารอาหารญี่ปุ่นหรือขายในหมู่บ้านธุรกิจชาวญี่ปุ่น เพราะติดในเรื่องค่านิยม

การเปิดตลาดจะส่งผลให้มีการนำเข้า ข้าวญี่ปุ่น ข้าวบาสมาดิ การนำเข้าจะไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิตข้าวชนิดนี้ภายในประเทศ เนื่องจากการผลิตข้าวชนิดนี้ในประเทศไทย โดยเฉพาะข้าวญี่ปุ่นมีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำกว่ามาก อย่างไรก็ตามควรมีการปรับปรุงคุณภาพให้สามารถเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้และระวังในเรื่องปริมาณการตกค้างของสารเคมี เพื่อที่จะสามารถขายแข่งขันกับข้าวที่นำเข้าได้

1.2) ข้าวคุณภาพดีชนิดอื่นๆ การนำเข้าข้าวประเภทนี้คงทำได้ยากเพราะว่าจากการบริโภคในประเทศส่วนใหญ่บริโภคข้าวคุณภาพดีพันธุ์พื้นเมืองต่างๆ เช่น พันธุ์เสาไห้ ขาวตาแห้ง เหลืองประทิว หรือข้าวหอมมะลิ ประเภท กข. ก็มีเช่น กข.21 กข.23 กข.15 ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ ส่วนข้าวหอมมะลิแม้ว่าเวียดนาม หรือ พม่า จะสามารถผลิตได้และมีต้นทุนที่ต่ำกว่าไทย แต่ก็ต้องใช้เวลาอีกนานกว่าที่จะสามารถปรับปรุงพันธุ์และคุณภาพไปถึงขั้นส่งออกได้

1.3) ข้าวคุณภาพต่ำ การนำเข้าข้าวประเภทนี้จากประเทศในย่าน อินโดจีนเช่น เวียดนาม พม่า ปากีสถาน หรือจากจีนคงเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะจากเวียดนาม ซึ่งแม้ปัจจุบันเป็นคู่แข่งชั้นข้าวคุณภาพต่ำของไทยและขายในราคาที่ต่ำกว่าของไทย แต่ก็ยังไม่ได้เป็นสมาชิกแอกต์ส่วนการนำเข้าข้าวคุณภาพต่ำจากอินโดนีเซียเป็นไปได้ยากเช่นกัน เพราะนอกจากจะมีต้นทุนที่สูงกว่าข้าวเวียดนามแล้วปริมาณการผลิตก็ยังไม่แน่นอน แม้ว่าการนำเข้ามาเพื่อผสมข้าวส่งออก(Re-export)จะไม่ต้องเสียภาษีแต่มีค่าใช้จ่ายการตลาดอื่นๆ อีก ดังนั้นจึงไม่คุ้มกับการลงทุน

2) การเปิดตลาดต่างประเทศ

ประเทศที่มีการนำเข้าจำเป็นต้องลดภาษีลง ประเทศที่พัฒนาแล้วต้องลดลง ร้อยละ 15 ในแต่ละรายการภายในเวลา 6 ปี ประเทศกำลังพัฒนาลดลงร้อยละ 10 ภายใน 10 ปี ส่วนประเทศที่ห้ามนำเข้า เช่น ประเทศ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ จำเป็นต้องยอมให้มีการนำเข้าข้าวได้

2.1 ประเทศที่ห้ามนำเข้าจะต้องเปิดตลาด

การเปิดตลาดของประเทศที่เคยห้ามนำเข้า โดยเฉพาะตลาดญี่ปุ่นซึ่งส่วนใหญ่นิยมที่จะบริโภคข้าวเมล็ดสั้น (Japonica rice) แต่ก็มีชาวเอเชียอื่นๆ ในประเทศญี่ปุ่นที่สามารถบริโภคข้าวเมล็ดยาว (Indica rice) ได้ ซึ่งญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ จะต้องเปิดตลาดดังนี้

ญี่ปุ่นจะต้องนำเข้าเป็นร้อยละ 4-8 ของการบริโภค ภายในเวลา 6 ปี ซึ่งต้องนำเข้าเป็นปริมาณประมาณ 4 แสนตันในปี 2538 และเพิ่มเป็นประมาณ 8 แสนตันภายใน 6 ปี รวมทั้งให้สามารถจัดเก็บภาษีนำเข้าได้

เกาหลีใต้ กำหนดโควตาคำรนำเข้าข้าวเป็นปริมาณ 5.1 หมื่นตัน อัตราภาษีร้อยละ 5 ภายในเวลา 10 ปี จนถึงปี 2547 จะเปิดตลาดนำเข้าได้ 2.05 แสนตัน

ตารางที่ 17 การเปิดตลาดข้าวของญี่ปุ่น และเกาหลีใต้

ประเทศ	ระยะเวลา	โควต้าของปริมาณการบริโภค
ญี่ปุ่น	2538	4%
	2544	8%
เกาหลีใต้	2538	1%
	2548	4%

ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์

จากการที่ประเทศที่เคยมีการห้ามนำเข้าข้าวจำเป็นต้องมีการเปิดให้มีการนำเข้านั้น ย่อมจะเป็นผลดีต่อประเทศไทยในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก และจากการที่ประเทศญี่ปุ่นประสบกับภาวะขาดแคลนข้าวในปี 2535/36 จึงมีการนำเข้าข้าวคุณภาพดีจากไทยตั้งแต่เดือนกันยายน 2536 ถึง เมษายน 2537 ประมาณ 652,000 ตัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำไปใช้เพื่ออุตสาหกรรมอาหารต่างๆ ประมาณ ร้อยละ 30

เมื่อญี่ปุ่นเปิดตลาดข้าว 4 แสนตัน ถ้าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนเป็นการนำเข้าข้าวเมล็ดยาวเพื่ออุตสาหกรรมหรือเพื่อใช้ในการบริโภคในจำนวนนี้คาดว่าส่วนใหญ่จะนำเข้าจากไทยเพราะญี่ปุ่นมีความต้องการข้าวคุณภาพดีในขณะที่ประเทศไทยมีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำกว่าของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงค่าขนส่งที่ต่ำกว่าอีกทั้งความคล่องตัวในการส่งออก นอกจากนี้ประเทศ

ไทยยังมีความได้เปรียบกว่าประเทศอื่นๆ ในแถบอินโดจีน โดยที่โอกาสในการนำเข้าของประเทศต่างๆ มีดังนี้

(1) ข้าวเมล็ดสั้น ญี่ปุ่นนิยมบริโภคข้าวชนิดนี้เป็นหลัก ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยสามารถที่จะผลิตข้าวชนิดนี้ได้ในภาคเหนือ และเมื่อประเทศญี่ปุ่นเปิดตลาดข้าว ประเทศไทยจึงมีโอกาที่จะส่งออกข้าวชนิดนี้ไปได้ แต่ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ใกล้เคียงกับที่ผลิตในญี่ปุ่น ทั้งนี้เพราะสหรัฐอเมริกาสามารถที่จะผลิตและส่งออกข้าวชนิดนี้ได้ แต่ต้นทุนการผลิตของไทยยังต่ำกว่า รวมทั้งการขนส่งก็สะดวกกว่าที่จะนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา

(2) ข้าวเมล็ดยาว ในปี 2536 ประเทศญี่ปุ่นนำเข้าข้าวจากไทยไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหารต่างๆ จำนวนมาก และบางส่วนนำไปใช้บริโภค แต่มีปัญหาที่สรุปได้ดังนี้

- ปัญหาสิ่งเจือปนในข้าว เช่น กรวด หิน เศษปอ
- ปัญหาเดิมที่ว่าอุตสาหกรรมข้าวญี่ปุ่นเมื่อมาใช้ข้าวไทยยังไม่เข้าใจในลักษณะของข้าวไทยเมื่อนำไปใช้เกิดปัญหา เช่น การใช้ข้าวในการหมักถั่วเหลืองเพื่อทำเต้าเจี้ยวต้องหุง 2 ครั้ง เนื่องจากข้าวที่นำไปใช้ มี อมิโลสสูงกว่าข้าวญี่ปุ่นหรือมีความแข็งกว่า
- ปัญหาข้าวไทยบางส่วนที่นำไปขายเพื่อการบริโภค ชาวญี่ปุ่นที่ไม่คุ้นเคยและมีการร้องเรียนว่าแข็ง และมีกลิ่น

2.2 ประเทศที่เคยให้มีการนำเข้า

ประเทศที่ปัจจุบันยอมให้มีการนำเข้าได้จะต้องลดอัตราภาษีนำเข้าลง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการส่งออกข้าวของไทย การลดภาษีจะทำให้ข้าวไทยสามารถขยายการแข่งขันได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดข้าวคุณภาพดี ซึ่งประเทศไทยต้องหาวิธีในการส่งออกข้าวคุณภาพดีมากขึ้นลดการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำลง

3) การลดการอุดหนุนภายใน

การลดการอุดหนุนภายในประเทศ

ประเทศไทยมีการอุดหนุนที่เกี่ยวกับข้าวเป็นมูลค่าที่น้อยมากเมื่อเทียบกับมูลค่าการผลิตทั้งหมด จากการวิจัยเรื่องการศึกษาลินค้าเกษตรได้กรอบการเจรจาอุปโภคบริโภค ของศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้คำนวณการอุดหนุนโดยการใช้ (PSE) ของข้าวในปี 2529-2531 ได้ประมาณ 1,073 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นมูลค่า ร้อยละ 1.87 ของมูลค่าที่

เกษตรกรได้รับทั้งหมด ตามข้อตกลงของแกตต์ ประเทศกำลังพัฒนาสามารถที่จะให้การอุดหนุนการผลิตภายในได้ทั้งนี้ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของมูลค่าการผลิต ดังนั้นประเทศไทยจึงสามารถที่จะให้การอุดหนุนการผลิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้โดยต้องลดการอุดหนุนลงร้อยละ 13.3 ตามที่แกตต์ได้กำหนดไว้สำหรับประเทศกำลังพัฒนา

การลดการอุดหนุนในต่างประเทศ

การลดการอุดหนุนภายในต่างประเทศ ประเทศสมาชิกภาคีจะต้องลดการอุดหนุนภายในลง โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วปรากฏว่ามีการให้การอุดหนุนภายในมาก เช่น สหรัฐอเมริกามีการอุดหนุนถึงร้อยละ 40-70 ประชาคมยุโรป ร้อยละ 51-78 และ ประเทศญี่ปุ่น ร้อยละ 86-94 เป็นต้น (ตารางที่ 18) เป็นต้น ประเทศเหล่านี้ต้องลดการอุดหนุนภายในลงร้อยละ 20 ของปริมาณการอุดหนุนผู้ผลิตทั้งหมดผลการลดการอุดหนุนจะทำให้รายได้ของผู้ปลูกข้าวลดลงตามสัดส่วนของการอุดหนุนที่ลดลงและจะส่งผลให้ราคาข้าวเป็นไปตามสภาพที่เป็นจริง ประเทศที่มีการอุดหนุนต่ำจะได้เปรียบในการขายแข่งขันในการส่งออก ประเทศผู้นำเข้าที่ให้การอุดหนุนสูงเช่น ญี่ปุ่นการลดการอุดหนุนลงอาจทำให้มีการหันไปสู่อาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่าซึ่งจะส่งผลให้การผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศและต้องมีการนำเข้า

4) การลดการอุดหนุนการส่งออก

1) การอุดหนุนส่งออกข้าวสำหรับในประเทศไทย ปรากฏว่าประเทศไม่มีการอุดหนุนการส่งออกข้าว

2) การลดการอุดหนุนการส่งออกของประเทศต่างๆ ในภาคี ประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีการให้การอุดหนุนการส่งออกข้าวสูง เช่น สหรัฐฯ ประเทศต่างๆ ในประชาคมยุโรป เป็นต้น ซึ่งต้องลดงบประมาณเพื่อการอุดหนุนการส่งออกเฉลี่ยร้อยละ 36 หรือต้องลดปริมาณสินค้าลงร้อยละ 21 ภายใน 6 ปี ส่วนประเทศกำลังพัฒนาต้องลดงบประมาณเพื่อการอุดหนุนการส่งออกเฉลี่ยร้อยละ 24 หรือต้องลดปริมาณสินค้าลงร้อยละ 16 ภายใน 10 ปี การลดการอุดหนุนการส่งออกข้าวจะทำให้ต้นทุนการส่งออกใกล้เคียงสภาพที่เป็นจริง ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย โดยเฉพาะประเทศสหรัฐฯ ที่เป็นคู่แข่งที่สำคัญในการส่งออกข้าวของไทยโดยเฉพาะข้าวคุณภาพดีที่สหรัฐอเมริกามีต้นทุนในการผลิตสูงกว่าไทยการลดการอุดหนุนการส่งออกจะส่งผลให้การส่งออกข้าวของไทยขยายตัวมากขึ้น

ตารางที่ 18 ตารางประเทศที่มีการอุดหนุนในการผลิตและส่งออกที่สำคัญเทียบกับประเทศไทย

Country		1986	1987	1988	1989	1990
Australia	Production(1000Tons)	613.00	751.00	749.00	923.00	728.00
	Consumption(1000Tons)	80.00	83.00	77.00	93.00	83.00
	Producer Price	2,717.52	2,732.83	3,508.66	2,733.74	3,411.90
	PSE/Unit	338.16	808.24	784.44	644.75	784.30
	PSE(%)	32.00	29.00	22.00	23.00	25.00
EC	Production(1000Tons)	1,964.00	1,888.00	1,924.00	1,946.00	1,900.00
	Consumption(1000Tons)	1,658.00	1,854.00	1,854.00	1,854.00	1,854.00
	Producer Price	8,204.82	9,651.95	10,474.60	10,444.95	12,371.70
	PSE/Unit	8,480.24	5,991.73	5,401.38	5,338.53	7,538.40
	PSE(%)	79.00	82.00	51.00	51.00	80.00
USA	Production(1000Tons)	6,051.00	5,879.00	7,253.00	7,008.00	7,171.00
	Consumption(1000Tons)	3,460.00	3,847.00	3,733.00	3,738.00	4,028.00
	Producer Price	2,188.79	4,011.20	3,811.24	4,152.19	3,788.70
	PSE/Unit	4,494.38	3,434.59	2,549.24	2,501.83	3,487.80
	PSE(%)	72.00	50.00	43.00	40.00	48.00
Japan	Production(1000Tons)	11,647.00	10,627.00	9,935.00	10,347.00	10,350.00
	Consumption(1000Tons)	10,871.00	10,847.00	10,584.00	10,500.00	10,400.00
	Producer Price	48,235.98	50,791.82	54,922.24	52,147.38	48,044.70
	PSE/Unit	47,922.42	51,142.80	52,853.52	48,975.21	45,281.70
	PSE(%)	93.00	94.00	89.00	86.00	87.00
Thailand	Production(1000Tons)	19,905.00	20,284.00	18,968.00	18,428.00	21,263.00
	Consumption(1000Tons)	7,590.00	7,590.00	7,418.40	7,328.00	7,418.40
	Producer Price	2,325.59	2,306.44	3,003.56	3,765.34	4,022.70
	PSE/Unit	23.52	47.63	58.05	84.48	40.48
	PSE(%)	1.00	2.04	1.80	1.72	1.02

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การวิเคราะห์ผลในเชิงปริมาณ

2.2 ผลกระทบจากการลดการอุดหนุนการผลิตลง ร้อยละ 20 ต่อการผลิตและการส่งออกข้าวของไทย

เมื่อมีการบรรลุถึงข้อตกลงระดับหนึ่งประเทศที่มีการอุดหนุนการผลิตในการผลิตข้าวต้องทำตามข้อตกลงโดยลดการอุดหนุนลง ร้อยละ 20 ซึ่งจะส่งผลให้ราคาข้าวมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 18 ตามตารางที่ 16 จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ดังนี้

ผลผลิตข้าวเปลือกของไทย

ผลผลิตข้าวจะมีการเปลี่ยนแปลงลดลงเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เพาะปลูกที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลงโดยเมื่อมีการบรรลุถึงข้อตกลงแล้วในปี 2543 ผลผลิตข้าวจะมีการเปลี่ยนแปลงลดลงประมาณร้อยละ 0.14 หรือคิดเป็นปริมาณ 31,510 ตันข้าวสาร สาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงในราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและส่งผลต่อการกำหนดพื้นที่เพาะปลูกซึ่งเป็นไปตามลักษณะของความสัมพันธ์ของราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับกับการกำหนดพื้นที่เพาะปลูกที่มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกัน

พื้นที่เพาะปลูก

จากผลของข้อตกลงแกตต์(GATT)จะส่งผลให้ปริมาณพื้นที่เพาะปลูกข้าวมีการเปลี่ยนแปลงลดลงเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับซึ่งมีผลเกี่ยวเนื่องกันของระดับราคาเพราะว่าสมการพื้นที่เพาะปลูกจะถูกกำหนดโดยราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมา และ พื้นที่การชลประทานในปีที่ผ่านมา รวมถึง พื้นที่เพาะปลูกในปีที่ผ่านมาด้วยแสดงว่าชาวนามีการปรับตัวในการที่จะกำหนดพื้นที่เพาะปลูกเมื่อราคาข้าวของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยถ้าตัวแปรอื่นไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้วผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงราคาข้าวในตลาดโลกจะส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกจะมีการเปลี่ยนแปลงลดลง ประมาณร้อยละ 0.144 คิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกที่ลดลงประมาณ 0.14 ล้านไร่

การส่งออกข้าว

สำหรับผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกข้าวทั้งหมดจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3.06 ในปี พ.ศ. 2543 โดยคิดเป็นปริมาณเท่ากับ 169,350 ตันข้าวสาร หรือคิดเป็นมูลค่าของการส่งออกประมาณ 48,067.395 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในมูลค่า

ค่าที่เพิ่มขึ้นประมาณ 10,000 ล้านบาทจากปี พ.ศ. 2537 ที่มีมูลค่าการส่งออก 39,209.4 ล้านบาท (ตาราง ที่ 19)

การส่งออกข้าวคุณภาพดี

สำหรับผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพดีจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 8.89 ในปี พ.ศ. 2543 โดยคิดเป็นปริมาณเท่ากับ 207,350 ตันข้าวสารเสาเหตุมาจากประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตและส่งออกข้าวชนิดนี้คืออยู่แล้วรวมถึงในตลาดโลกการค้าข้าวคุณภาพดีนั้นไทยมีการส่งออกเป็นอันดับหนึ่งจึงส่งผลให้การส่งออกข้าวคุณภาพดีของไทยสามารถที่จะส่งออกได้มากขึ้นเมื่อบรรลุถึงข้อตกลง

การส่งออกข้าวคุณภาพต่ำ

ในการศึกษานี้พบว่าเมื่อบรรลุถึงข้อตกลงการค้าและภาษีศุลกากรจะส่งผลให้การส่งออกข้าวคุณภาพต่ำของไทยสามารถส่งออกได้น้อยลงโดยจะลดลง ประมาณร้อยละ 2.9 หรือลดลงเป็นปริมาณ 38,000 ตันข้าวสาร ในปี 2543 สาเหตุมาจากปัจจุบันการส่งออกข้าวชนิดนี้ไทยได้สูญเสียตลาดบางส่วนให้กับประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม และจากผลของข้อตกลงทำให้ทราบว่าไทยคงจะส่งออกได้ลดลงในการค้าข้าวชนิดนี้

แต่เมื่อเปรียบเทียบการการส่งออกที่เพิ่มขึ้นของการค้าข้าวคุณภาพดีกับการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำที่ลดลงแล้วผลกระทบจะไม่ส่งผลกระทบต่อกรส่งออกรวมกันเนื่องไทยสามารถส่งออกข้าวคุณภาพดีเพิ่มมากขึ้นกว่าการเสียตลาดข้าวคุณภาพต่ำ ไทยสามารถที่จะส่งออกข้าวได้มากขึ้น

ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้

ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ประมาณร้อยละ 9.04 โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปประมาณ 300 บาท/ตัน ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงไปน้อยกว่าราคาข้าวขายส่งในกรุงเทพฯ ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 9.1 หรือประมาณ 501 บาท/ตันในปี พ.ศ.2543 และมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 17.79 หรือ ประมาณ 980.24 บาท/ตันในปี พ.ศ.2548

ตารางที่ 19 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวของไทยในปี 2533-2537

ปี	ปริมาณ (พันตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2533	4,017.1	27,769.5
2534	4,333.1	30,516.3
2535	5,151.5	36,213.8
2536	4,989.2	32,958.6
2537	4,860.5	39,209.4

ที่มา: กรมศุลกากร

2.2 ผลกระทบจากการลดการอุดหนุนลงทั้งหมด Complete liberalization ต่อการผลิตและการส่งออกข้าวของไทย

เมื่อมีการบรรลุถึงข้อตกลงระดับหนึ่งประเทศที่มีการอุดหนุนการผลิตในการผลิตข้าวต้องทำตามข้อตกลงโดยลดการอุดหนุนลงทั้งหมด หรือ Complete liberalization ซึ่งจะส่งผลให้ราคาข้าวมีการเปลี่ยนแปลงไปเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 43 ตามตารางที่ 16 จะส่งผลกระทบต่อ ดังนี้

ผลผลิตข้าวเปลือกของไทย

ผลผลิตข้าวจะมีการเปลี่ยนแปลงลดลงเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เพาะปลูกที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลงโดยเมื่อมีการทำตามข้อตกลงแล้วในปี 2548 ผลผลิตข้าวจะมีการเปลี่ยนแปลงไปลดลงประมาณร้อยละ 0.32 สาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงในราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับซึ่งมีผลเกี่ยวเนื่องกันของระดับราคา

พื้นที่เพาะปลูก

จากผลของข้อตกลงแกตต์(GATT)จะส่งผลให้ปริมาณพื้นที่เพาะปลูกข้าวมีการเปลี่ยนแปลงลดลงเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับซึ่งมีผลเกี่ยวเนื่องกันของระดับราคาเพราะว่าสมการพื้นที่เพาะปลูกจะถูกกำหนดโดยราคาข้าวในปีที่ผ่านมาพื้นที่การชลประทานในปีที่ผ่านมา และ พื้นที่เพาะปลูกในปีที่ผ่านมาด้วยแสดงว่าชาวนามีการปรับตัวในการที่จะกำหนดพื้นที่เพาะปลูกเมื่อราคาข้าวของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยพื้นที่เพาะปลูกจะมีการ

เปลี่ยนแปลงลดลง ประมาณร้อยละ 0.21 โดยคิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลง 0.31 ล้านไร่

การส่งออกข้าว

สำหรับผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกข้าวรวมจะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 8.49 คิดเป็นปริมาณประมาณ 501,540 ตันข้าวสารหรือมีมูลค่าเท่ากับ 61,114.6 ล้านบาท สาเหตุมาจากปริมาณการส่งออกข้าวเป็นปริมาณความต้องการในการส่งออกเมื่อราคาข้าวมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้ปริมาณความต้องการในการส่งออกข้าวเพิ่มมากขึ้นด้วยโดยที่จะมีมูลค่าการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นกว่า 16,000 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2537 ที่มีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 39,209.4 ล้านบาท (ตารางที่ 19)

การส่งออกข้าวคุณภาพดี

สำหรับผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพดีจะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 22.33 คิดเป็นปริมาณประมาณ 575,840 ตันข้าวสาร

การส่งออกข้าวคุณภาพต่ำ

สำหรับผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำจะมีการเปลี่ยนแปลงลดลงประมาณร้อยละ 5.69 คิดเป็นปริมาณประมาณ 74,000 ตันข้าวสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 ผลกระทบจากข้อตกลงการค้าและภาษีศุลกากรรอบอุรุกวัยต่อการผลิตและการส่งออกข้าวของประเทศไทย

	2543		2547	
	ผลกระทบ	ร้อยละ	ผลกระทบ	ร้อยละ
ประเทศไทย				
พื้นที่เพาะปลูก : ไร่	90,000-92,000	-0.144	1,980,000-2,000,000	-0.38
ผลผลิต : ตัน	31,000-32,000	-0.14	66,240-70,000	-0.295
การส่งออกรวม : ตัน	168,000-170,000	3.06	500,000-510,000	8.49
ข้าวคุณภาพดี : ตัน	200,000-210,000	8.89	570,000-580,000	22.33
ข้าวคุณภาพต่ำ : ตัน	38,000-40,000	-2.9	70,000-80,000	-5.9
การใช้ในประเทศ : ตัน	4,115-4,200	0.04	8,063-8,100	0.09
ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ :บาท	295.28	9.05	577.38	17.38

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 ตารางเปรียบเทียบผลกระทบของแกตต์ ปี 2540-2548

ผลกระทบของแกตต์	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
พื้นที่เพาะปลูก									
								หน่วย:	ล้านไร่
BASELINE	63.09	63.26	63.42	63.57	63.70	63.83	63.94	64.04	64.14
GATT	63.08	63.21	63.35	63.48	63.59	63.69	63.79	63.87	63.94
การส่งออก									
ข้าวคุณภาพดี									
								หน่วย:	พันตัน
BASELINE	2,155.8	2,219.1	2,276.4	2,333.2	2,383.7	2,434.5	2,483.7	2,531.6	2,578.3
GATT	2,199.9	2,309.9	2,522.8	2,538.6	2,656.9	2,777.7	2,900.9	3,026.4	3,154.3
ข้าวคุณภาพต่ำ									
								หน่วย:	พันตัน
BASELINE	1,306.7	1,306.4	1,303.3	1,306.3	1,306.3	1,306.2	1,306.2	1,306.2	1,306.2
GATT	1,288.1	1,281.6	1,275.1	1,268.3	1,261.5	1,254.4	1,247.1	1,239.7	1,232.7
การส่งออกรวม									
								หน่วย:	พันตัน
BASELINE	5,288.4	5,372.2	5,453.5	5,532.6	5,609.8	5,685.5	5,759.0	5,833.5	5,966.4
GATT	5,310.9	5,438.2	5,568.6	5,701.9	5,837.9	5,976.6	6,117.9	6,261.6	6,401.7
ราคาที่เกี่ยวข้องได้รับ									
								หน่วย:	บาท
BASELINE	3,256.1	3,257.7	3,258.3	3,258.5	3,258.6	3,258.6	3,258.7	3,258.7	3,258.7
GATT	3,400.6	3,450.4	3,501.4	3,553.7	3,607.4	3,662.4	3,718.7	3,776.5	3,835.7

ข้อเสนอแนะ**แนวนโยบาย**

จากผลของการวิเคราะห์ปรากฏว่าข้อตกลงด้านการค้าและภาษีศุลกากรระหว่างประเทศหรือแกตต์ (GATT) มีผลกระทบในทางบวกต่อการส่งออกข้าวของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดการค้าข้าวคุณภาพดีดังนั้นประเทศไทยควรมีแนวทางในการกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดีให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันจากการวิเคราะห์พบว่า การส่งออกข้าวคุณภาพต่ำของไทยจะมีความเสียเปรียบโดยที่การส่งออกข้าวคุณภาพต่ำของ泰นั้นคงจะลดลงตามกลไกของตลาด จึงเห็นว่าควรลดการผลิตข้าวคุณภาพต่ำโดยที่รัฐควรที่จะเป็นผู้ที่จะแนะนำให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวจากข้าวคุณภาพต่ำมาเป็นข้าวคุณภาพดีให้มากขึ้น โดยเป็นการใช้นโยบายควบคุมในการส่งเสริมการส่งออกข้าวคุณภาพดี

แนวทางการปรับตัว

เพื่อให้สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามแนวนโยบายที่กำหนดไว้ จึงต้องมีการดำเนินแนวทางการปรับตัวดังนี้

การปรับตัวด้านการผลิต เพื่อส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดีให้มากขึ้น และสามารถที่จะขยายการแข่งขันได้มากขึ้น จำเป็นต้องมีการดำเนินการดังนี้

- 1) ปรับปรุงคุณภาพ เพื่อให้สามารถที่จะแข่งขันได้ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดในอนาคต
- 2) ลดต้นทุนการผลิตที่ขาดประสิทธิภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้ดีขึ้น
- 3) กำหนดพื้นที่หรือขอบเขตของการผลิตเพื่อการส่งออก

การปรับตัวด้านการตลาด

ตลาดส่งออก

เพื่อเป็นการขยายปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพดี และลดการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำควรที่จะมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) ลดปริมาณการผลิตและส่งออกข้าวคุณภาพต่ำและหันไปสนับสนุนการผลิตข้าวคุณภาพดีเพื่อการส่งออกให้มากขึ้น
- 2) ส่งเสริมงานวิชาการที่เกี่ยวกับการวิจัยที่เกี่ยวกับปรับปรุงพันธุ์ข้าวและส่งเสริมการแปรรูปและการส่งออกข้าวในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ตลาดการนำเข้า

เนื่องจากประเทศไทยมีความสามารถในการที่จะผลิตข้าวโดยมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการใช้ในประเทศและเหลือส่งออกปีละ 4-5 ล้านตันข้าวสาร ดังนั้นจากข้อตกลงในเรื่องการเปิดตลาดนำเข้า ประเทศไทยจึงไม่มีความจำเป็นต้องนำเข้าข้าว อย่างไรก็ตามจากพันธกรณีที่ได้รับกับแกตต์³ ที่ว่าประเทศสมาชิกที่ไม่มีการนำเข้าจำเป็นต้องเปิดให้มีการนำเข้าจะส่งผลให้ประเทศต้องต้องมีการนำเข้าในปี 2538 อย่างต่ำเป็นจำนวน 237,863 ตัน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 3 ของปริมาณการบริโภคในประเทศเฉลี่ย³ และเนื่องจากในปีสุดท้ายจะต้องเปิดตลาดนำเข้าอย่างต่ำ

³กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ “สรุปสถานการณ์ของข้าว ปี2537 คาดคะเนแนวโน้ม ปี2538,” เอกสารเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 64/2538 มิถุนายน 2538. หน้า20-21

249,757 ตัน ซึ่งเพิ่มจากปีแรกจำนวนไม่มากนักเพียง 11,894 ตัน จึงต้องมีการกำหนดให้มีการนำเข้าในอัตราที่คงที่ คือปีละ 237,863 ตัน และเพิ่มเป็น 249,757 ตันในปีสุดท้าย ส่วนการเก็บภาษีนอกโควตาก็กระทำเช่นเดียวกัน และเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรของไทยจึงควรตั้งอัตรากำหนดนอกโควตาไว้ในอัตรากำหนดที่คือ ร้อยละ 58 และในปีสุดท้ายจึงลดลงเป็น ร้อยละ 52

ตารางที่ 22 ตารางปริมาณการนำเข้า และ อัตรากำหนด ใน-นอกโควตาของไทย

ปี	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	อัตรากำหนดในโควตา(%)	อัตรากำหนดนอกโควตา(%)
2538	237,863	30	58
2539	237,863	30	58
2540	237,863	30	58
2541	237,863	30	58
2542	237,863	30	58
2543	237,863	30	58
2544	237,863	30	58
2545	237,863	30	58
2546	237,863	30	58
2547	249,757	30	52

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แผนรองรับการปรับค่า

แผนการปรับปรุงพันธุ์ข้าว

1) กระจายการใช้ข้าวพันธุ์ดี โดยส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ดีที่ตลาดต้องการเพิ่มมากขึ้น โดยคัดเลือกเกษตรกรที่มีความสามารถในพื้นที่ที่มีศักยภาพให้เป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ดีภายใต้การดูแลของทางราชการ และให้เกษตรกรจำหน่ายในราคาที่ถูกโดยรัฐต้องเป็นผู้สนับสนุนในเรื่องพันธุ์ข้าว ปุ๋ย สารเคมี หรือรัฐบาลชดเชยต้นทุนในการผลิตให้บางส่วน และรับซื้อเพื่อใช้ในโครงการต่างๆของรัฐบาล รวมทั้งออกใบรับรองพันธุ์เพื่อที่จะสามารถกระจายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว

2) ส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงพันธุ์ข้าวคุณภาพต่ำ ได้แก่ พันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่ปลูกมานานและทางราชการไม่รองรับ ซึ่งให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ประมาณ 140-200 กิโลกรัมต่อไร่ และส่ง

เสริมสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเหล่านี้ให้มาเป็นข้าวคุณภาพดีที่ตลาดต้องการ และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่โดยการนำข้าวพันธุ์ดีไปแลกเปลี่ยน

3) ปรับปรุงพันธุ์ข้าวเฉพาะอย่างที่มีสู่ทางการตลาด และสามารถผลิตได้ในประเทศได้แก่ พันธุ์ข้าวญี่ปุ่น บาสมาติ ให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามความต้องการของตลาด

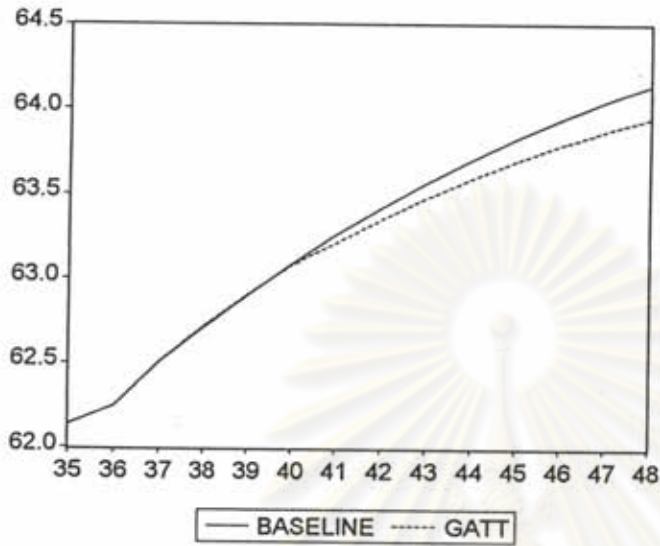
แผนการพื้นที่การผลิตเพื่อการส่งออก

สนับสนุนให้มีการกำหนดเขตการผลิตและเพื่อการส่งออก เพื่อให้มีการปลูกข้าวชนิดเดียวกันเพื่อให้ได้ข้าวคุณภาพดีที่ไม่มีการกลายพันธุ์รวมทั้งเป็นการลดต้นทุนค่าขนส่ง และสะดวกในการดำเนินการ

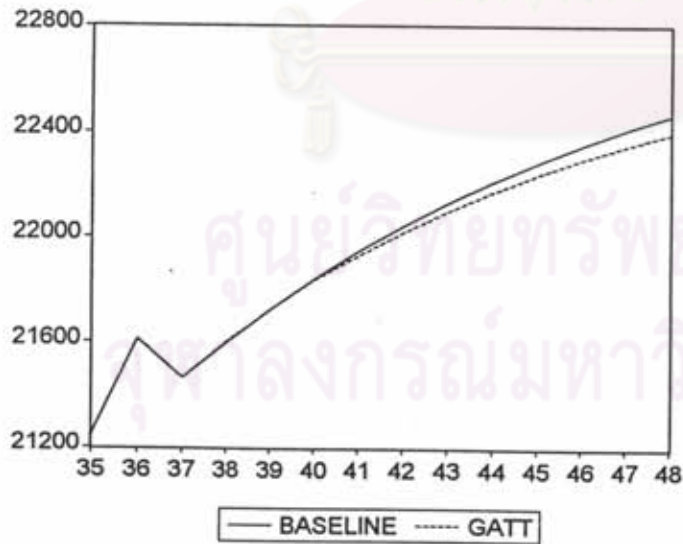
- 1) กำหนดพื้นที่หรือเขตการผลิตข้าวหอมมะลิเพื่อการส่งออก
- 2) กำหนดเขตการผลิตข้าวญี่ปุ่น บาสมาติ และ เนื่องจากข้าวชนิดเหล่านี้มีตลาดจำกัดในการที่จะส่งเสริมการปลูกจึงควรมีข้อตกลงรับซื้อจากเกษตรกรและมีตลาดส่งออกที่แน่นอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กราฟที่ 1 ผลของการเปรียบเทียบผลกระทบของ GATT ต่อพื้นที่เพาะปลูกข้าวของไทย
(ล้านไร่)

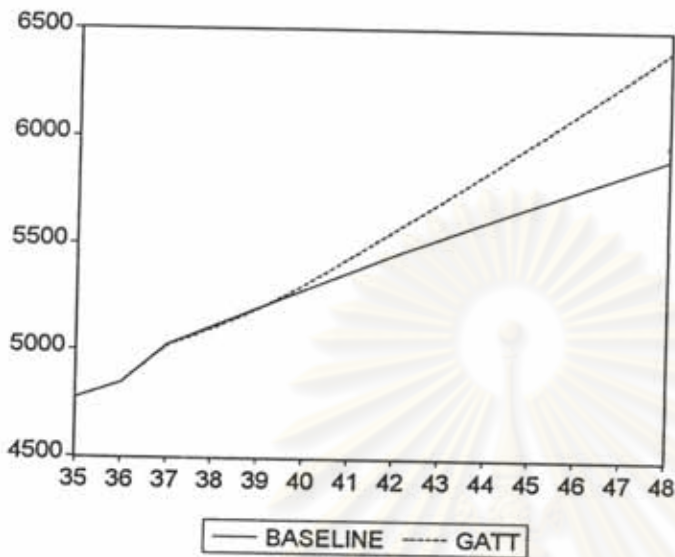

กราฟที่ 2 ผลของการเปรียบเทียบผลกระทบของ GATT ต่อผลผลิตข้าวของไทย
(ล้านตันข้าวเปลือก)

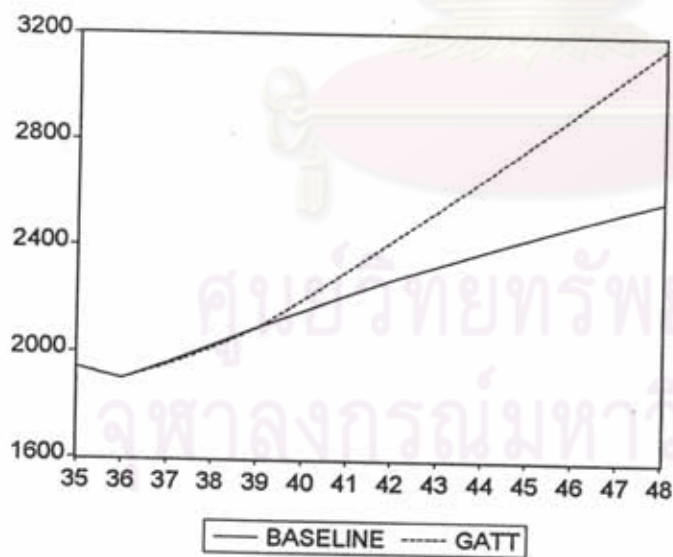

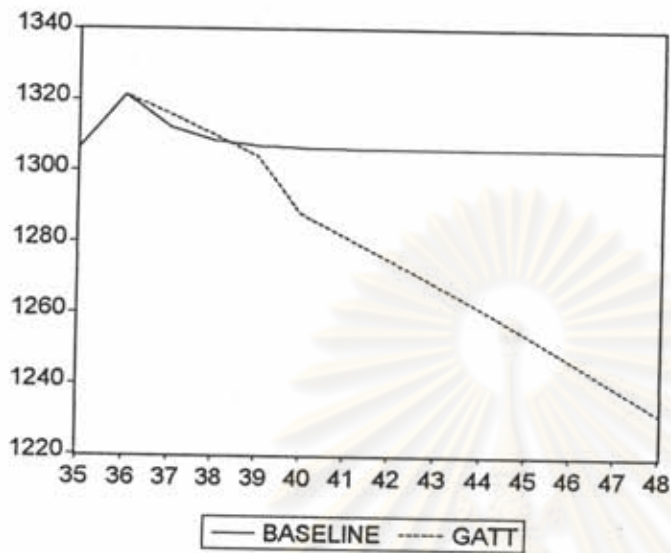
กราฟที่ 3 ผลของการเปรียบเทียบผลกระทบของGATT ต่อการส่งออกข้าวของไทย
(ล้านตันข้าวสาร)

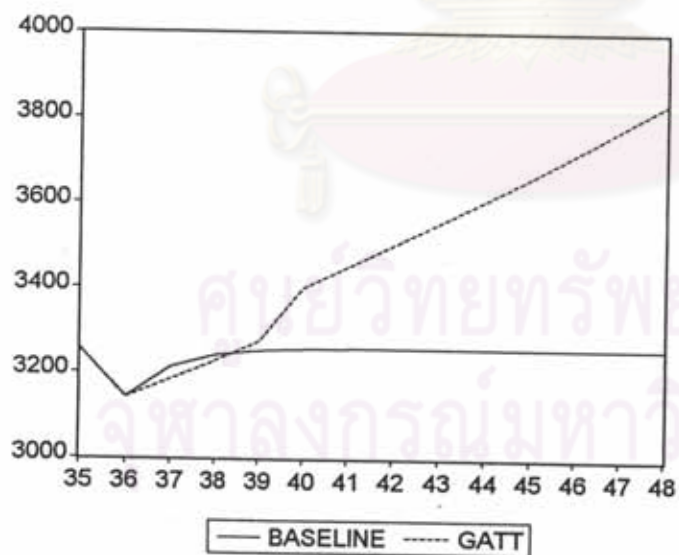
กราฟที่ 4 ผลของการเปรียบเทียบผลกระทบของ GATT ต่อการส่งออกข้าวคุณภาพดีของไทย
(ล้านตันข้าวสาร)

กราฟที่ 5 ผลของการเปรียบเทียบผลกระทบของGATTต่อการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำของไทย
(ล้านตันข้าวสาร)

กราฟที่ 6 ผลของการเปรียบเทียบผลกระทบของ GATT ต่อการราคาข้าวที่เกษตรกรได้รับของไทย
(บาทต่อตันข้าวสาร)

บทที่ 5

บทสรุป

จากการเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากร (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) ได้สิ้นสุดลงเมื่อกลางเดือนธันวาคม 2536 ประเทศที่เป็นสมาชิกต้องปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ ที่ผูกพันไว้กับแกตต์ ได้แก่การเปิดตลาด การลดภาษีศุลกากร การลดการอุดหนุนผู้ผลิตและการลดการอุดหนุนการส่งออก และเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวและเป็นรายใหญ่ของโลกจึงต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงสินค้าเกษตรในเรื่องข้าวที่มีผลต่อประเทศไทยเพื่อหาหนทางในการปรับตัวและจัดทำแผนในการปรับตัวให้สอดคล้องกับพันธข้อผูกพันกับแกตต์ ซึ่งวิเคราะห์ประเด็นต่างๆพอสรุปได้ดังนี้

ผลกระทบจากความตกลงสินค้าเกษตรของแกตต์ต่อไทย

1) ผลกระทบทางด้านกฎหมายจากการเปิดตลาดให้นำเข้าข้าว ประเทศไทยสามารถที่จะนำเข้าข้าวได้ตามข้อตกลงของแกตต์ โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขระเบียบที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดไว้ ซึ่งระเบียบดังกล่าวได้กำหนดว่าให้สามารถนำเข้าข้าวได้ แต่ต้องขออนุญาตและได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีเท่านั้น

2) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

2.1 การเปิดตลาด

-การเปิดตลาดให้นำเข้าข้าวในประเทศจะส่งผลให้มีการนำเข้าข้าวคุณภาพดีที่มีตลาดจำกัด แต่เป็นจำนวนไม่มากนัก ได้แก่ ข้าวญี่ปุ่น ข้าวบาสมาติ โดยเฉพาะข้าวญี่ปุ่น จะมีการนำเข้าเพื่อใช้ในร้านอาหารหรือภัตตาคารอาหารญี่ปุ่น ส่วนการนำเข้าข้าวคุณภาพดีชนิดอื่นๆ คงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นิยมบริโภคข้าวคุณภาพดีพื้นเมือง ส่วนการนำเข้าข้าวคุณภาพต่ำจากประเทศใกล้เคียงเป็นไปได้ยากเนื่องจากไม่คุ้มกับการลงทุน

-การเปิดตลาดของต่างประเทศ ประเทศที่มีการนำเข้าข้าวอยู่แล้วต้องลดภาษีในการนำเข้า ซึ่งจะส่งผลดีต่อการส่งออกข้าวของไทย ส่วนประเทศที่มีการห้ามนำเข้า เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จะต้องเปิดตลาดให้มีการนำเข้าได้ ซึ่งตลอดปี 2538 ที่ผ่านมา ประเทศญี่ปุ่นมีการเปิดประมุสให้มีการ

นำเข้าข้าวเป็นจำนวน 408,760 ตัน โดยมีไทยสามารถประมวลขายข้าวได้เป็นจำนวน 95,000 ตัน¹ ซึ่งเป็นอันดับที่ 2 รองจากประเทศสหรัฐอเมริกาและในการนำเข้าดังกล่าวของประเทศญี่ปุ่นเป็นการนำเข้าข้าวเมล็ดยาวส่วนใหญ่

2.2 การลดการอุดหนุน

- การลดการอุดหนุนภายในประเทศไทยนั้นมีการอุดหนุนภายในประเทศมีจำนวนน้อยไม่ถึงร้อยละ 10 ของมูลค่าการผลิตดังนั้น ประเทศไทยจึงสามารถที่จะให้การอุดหนุนอยู่ได้ในระดับปัจจุบันโดยไม่จำเป็นต้องลดการอุดหนุนลง ส่วนการลดการอุดหนุนลงในต่างประเทศ การลดการอุดหนุนในประเทศที่พัฒนาจะส่งผลประเทศที่มีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำได้เปรียบในการขยายการแข่งขันในการส่งออก ซึ่งในการส่งออกข้าวของประเทศไทยปรากฏว่าไม่มีการอุดหนุนในการส่งออก ส่วนประเทศที่มีการอุดหนุนการส่งออกที่สูงต้องลดการอุดหนุนลง ทำให้ต้นทุนการส่งออกใกล้กับความเป็นจริง

สำหรับในเรื่องของการส่งออกข้าวของประเทศไทยนั้นจะเป็นส่งออกข้าวชนิดเมล็ดยาว (Indica rice) ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีการปลูกข้าวในชนิดที่เป็นข้าวเมล็ดยาว ส่วนข้าวเมล็ดสั้น (Japonica rice) มีการปลูกบ้างในบางจังหวัดในภาคเหนือของไทย ซึ่งมีการบริโภคเฉพาะภายในประเทศข้าวชนิดเมล็ดสั้นเป็นข้าวที่มีการเปิดตลาดใหม่โดยประเทศที่มีการบริโภคจะเป็นประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีเท่านั้นและโดยปกติญี่ปุ่นมีการผลิตที่เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศเพราะฉะนั้นญี่ปุ่นจึงไม่จำเป็นต้องนำเข้า ประเทศที่มีการผลิตและส่งออกข้าวเมล็ดสั้น (Japonica rice) ที่สำคัญคือประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อมีการเปิดตลาดใหม่ทำให้มีการย้ายตลาดในการขายข้าวของสหรัฐฯ ไปสู่ญี่ปุ่น ปัจจุบันประเทศไทยเองยังขาดศักยภาพในการผลิตข้าวชนิดเมล็ดสั้นให้ได้เหมือนกับที่บริโภคในญี่ปุ่นและเพียงพอต่อการส่งออกอีกทั้งตลาดการค้าข้าวของโลกประมาณร้อยละ 87 จะเป็นการค้าข้าวเมล็ดยาว (Indica rice) (และประมาณ ร้อยละ 11 เป็นข้าวเมล็ดสั้น²) เพราะฉะนั้นประเทศไทยน่าจะปรับปรุงการผลิตและการส่งออกข้าวเมล็ดยาวเนื่องจากตลาดข้าวชนิดนี้ยังเป็นตลาดที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบอยู่ทั้งในด้านการผลิตและส่งออก

¹ การค้าระหว่างประเทศและเกษตร, “ผลประมวลนำเข้าข้าวญี่ปุ่น 38 สหรัฐนำลิ้วไทยตามคิด-พาณิชย์ทั่วระบบเอสบีเอส” ประชาชาติธุรกิจ วันจันทร์ที่ 8 - วันพุธที่ 10 มกราคม 2539

² สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร “กรอบแนวทางการปรับตัวภาคเกษตรเพื่อรองรับข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ” เอกสารเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 55/2538 พฤษภาคม 2538 หน้า 1-2.

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประเทศไทยเมื่อมีการบรรลุถึงข้อตกลงระดับหนึ่งคือเมื่อมีการลดการอุดหนุนล้อยละ 20 ในปีพ.ศ. 2534จะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถที่จะส่งออกข้าวได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3.06 หรือ เพิ่มขึ้น 169,350 ตันข้าวสาร(ส่งออกข้าวคุณภาพดีเพิ่มขึ้นประมาณ 200,000 ตันข้าวสารส่งออกข้าวคุณภาพต่ำลดลงประมาณ 40,000 ตันข้าวสาร) ซึ่งคิดเป็นเป็นมูลค่าของการส่งออกแล้วเท่ากับ 48,067.39 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2543 และ สามารถส่งออกข้าวได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 8.64 หรือคิดเป็นปริมาณเพิ่มขึ้นประมาณ 501,540 ตันข้าวสาร(ส่งออกข้าวคุณภาพดีเพิ่มขึ้นประมาณ 570,000 ตันข้าวสารส่งออกข้าวคุณภาพต่ำลดลงประมาณ 70,000 ตันข้าวสาร) และเป็นมูลค่าของการส่งออกแล้วเท่ากับ 61,114.65 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2548 ส่วนผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตข้าวของไทยโดยจะส่งผลให้ผลผลิตข้าวเปลือกลดลงประมาณร้อยละ 0.14 โดยคิดเป็นปริมาณที่ลดลงประมาณ 315,100 ตันข้าวเปลือก ในปีพ.ศ. 2543 และ ลดลงประมาณร้อยละ 0.35 โดยคิดเป็นปริมาณที่ลดลงประมาณ 687,900 ตัน ในปีพ.ศ. 2548

ถ้าสำหรับผลกระทบต่อราคาข้าวจะส่งผลให้ราคาข้าวที่เกษตรกรโดยจะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 9.05 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 295.19 บาท/ตันในปี พ.ศ.2543 และมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 17.67 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 577.10 บาท/ตันในปี พ.ศ.2548 ส่วนราคาข้าวขายส่งในกรุงเทพฯ จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 8.89 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 500 บาท/ตันในปี พ.ศ.2543 และมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 17.59 หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 980 บาท/ตันในปี พ.ศ.2548 ส่วนพื้นที่เพาะปลูกจะส่งผลให้การใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกจะมีการเปลี่ยนแปลงลดลงประมาณ ร้อยละ 0.15 หรือ คิดเป็นปริมาณที่ลดลงประมาณ 920,000 ไร่ในปี พ.ศ.2543 และ มีการเปลี่ยนแปลงลดลงประมาณ ร้อยละ 0.31 หรือ คิดเป็นปริมาณที่ลดลงประมาณ 2 ล้านไร่ในปี พ.ศ.2548

ผลกระทบต่อการบริโภคจากข้อตกลงการค้าและภาษีศุลกากรรอบอุรุกวัยจะส่งผลกระทบต่อปริมาณการบริโภคข้าวโดยส่งผลให้การใช้ข้าวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.04 ซึ่งคิดเป็นปริมาณการบริโภคที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 12,680 ตันข้าวสาร ในปี พ.ศ.2543 และ มีการเปลี่ยนแปลงประมาณ ร้อยละ 0.09 หรือ คิดเป็นปริมาณ 24,790 ตันในปี พ.ศ.2548

แนวทางการปรับตัว

ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าข้อตกลงว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าระหว่างประเทศ(แอกตต์) จะทำให้ประเทศไทยส่งออกข้าวคุณภาพดีมากขึ้น โดยจะส่งออกไปยังตลาดที่มีการนำเข้าข้าวจากไทยอยู่แล้วเช่น อิหร่าน, บรูไน, แอฟริกา ฯลฯ อีกส่วนหนึ่งที่ไทยสามารถที่จะส่งออกได้คือ ตลาดข้าวที่เปิดใหม่คือตลาด ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ดังนั้นจึงควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดีให้มากขึ้น เพื่อขยายการส่งออกข้าวคุณภาพดี โดยให้มีแนวทางการปรับตัว 2 ด้านด้วยกันคือ 1. ด้านการผลิตได้แก่ การปรับปรุงคุณภาพเพื่อแข่งขันได้และให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ลดต้นทุนการผลิต และ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต กำหนดเขตการผลิตเพื่อการส่งออก 2. ด้านการตลาด ได้แก่ สนับสนุนการส่งออกข้าวคุณภาพดีเพิ่มขึ้น วิจัยและส่งเสริมการแปรรูปและส่งออกข้าวในรูปผลิตภัณฑ์ต่างๆ ส่วนการส่งออกข้าวคุณภาพต่ำ จากผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าข้อตกลงว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้าระหว่างประเทศหรือแอกตต์ (GATT) จะทำให้ประเทศไทยส่งออกข้าวคุณภาพต่ำลดลงทั้งนี้เนื่องมาจากไทยได้เสียตลาดข้าวคุณภาพต่ำบางส่วนให้กับเวียดนามเนื่องจากเวียดนามมีการพัฒนาในการผลิตข้าวมากขึ้นอีกทั้งสภาพภูมิประเทศของเวียดนามเหมาะแก่การเพาะปลูกข้าวและมีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำกว่าไทยในการผลิตข้าวคุณภาพต่ำและไทยเองก็มีความสามารถในการผลิตข้าวคุณภาพดีได้ดีกว่าเวียดนาม ดังนั้นไทยจึงควรกำหนดแนวทางในการที่ปรับพื้นที่การผลิตเพื่อการส่งออกจากข้าวคุณภาพต่ำมาเป็นการผลิตข้าวคุณภาพดีให้มากขึ้น

ในเรื่องของการนำเข้า เมื่อประเทศไทยจำเป็นต้องเปิดตลาดนำเข้า เนื่องจากในปัจจุบันผลผลิตข้าวนั้นมีการผลิตได้เพียงพอกับความต้องการใช้ในประเทศ และยังมีเหลือในการส่งออก เพราะฉะนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องนำเข้า แต่ควรให้มีการกำหนดปริมาณนำเข้าในแต่ละปีในอัตราคงที่ปีละ 249,757 ตันซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 3 ของปริมาณการบริโภคข้าวในประเทศ และเพื่อให้ เป็นไปตามพันธะข้อตกลงของแอกตต์ในเรื่องการเปิดตลาดการนำเข้า และให้มีการเก็บภาษีในโควตาในอัตราร้อยละ 30 ส่วนนอกโควตาควรตั้งในอัตราคงที่ ร้อยละ 58 และในปีสุดท้ายลดลงเหลือร้อยละ 52 ส่วนอัตรการนำเข้าเท่าไรที่เป็นอัตราที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยนั้นคงจะต้องมีการศึกษากันต่อไป

สำหรับนโยบายราคาข้าวที่มุ่งหวังยกระดับรายได้ของเกษตรกรด้วยการยกระดับราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้เพิ่มขึ้นอย่างแท้จริงนั้นการแทรกแซงตลาดหรือราคาข้าวควรมุ่งกระทำในขั้นตอนที่ใกล้ชิดตัวเกษตรกรมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการการยกระดับราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้อาจเป็นมาตรการการประกันราคา หรือการพยุงราคาข้าวด้วยการรับ

ซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรโดยตรง ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้จะส่งผลประโยชน์กับคู่เกษตรกรได้ตามเป้าหมายอย่างเต็มที่ถึงแม้ว่าวิธีดังกล่าวนี้จะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ ก็ควรที่จะได้มีการพิจารณาปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้รัดกุมและให้เกิดการสูญเปล่าของในด้านต้นทุนการบริการ การคลัง รัฐบาลให้น้อยที่สุด

ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลได้มีความพยายามที่จะพยุงราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ในระดับท้องถิ่นก็พยายามช่วยเหลือชาวนาในรูปของการแจกจ่ายปุ๋ยและปัจจัยในการผลิตต่างๆที่จำเป็นแก่ชาวนาก็ดี แต่นี่เป็นการกระจายผลประโยชน์ลงสู่กลุ่มชาวนา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ดังนั้นหากงบประมาณของรัฐในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรจำนวนดังกล่าวได้เปลี่ยนรูปไปสู่มาตรการการอุดหนุนการส่งออกแล้วผู้วิจัยเชื่อว่าผลประโยชน์ที่จะตกไปสู่เกษตรกรนั้นจะได้รับต่ำกว่ากรณีช่วยเหลือเกษตรกรตามวิธีดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น และการช่วยเหลือชาวนาในรูปแบบการยกกระดานราคาข้าวส่งออกนั้นมีส่วนยกระดับเฉพาะจำนวนผลผลิตที่ทำการส่งออกและกระจายไปสู่ปริมาณผลผลิตข้าวเฉพาะที่ผ่านตลาดเท่านั้น แต่ในกรณีของประเทศไทยเป็นที่ทราบกันว่ามีชาวนาเป็นจำนวนมากประมาณร้อยละ 60 ของเกษตรกรทั้งหมดหรือคิดเป็นจำนวนชาวนาไม่ต่ำกว่า 1 ล้านครัวเรือน ฉะนั้นชาวนากลุ่มดังกล่าวจะไม่ได้รับผลประโยชน์ของมาตรการยกกระดานราคาข้าวโดยเฉพาะมาตรการอุดหนุนราคาข้าวส่งออกแต่ในทางตรงข้ามการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในรูปแบบต่างๆ เกษตรกรจำนวนมากนี้จะได้รับผลความช่วยเหลือโดยตรง

หากเปรียบเทียบระหว่างมาตรการการยกกระดานราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้กับมาตรการการอุดหนุนราคาข้าวส่งออก จะเห็นว่ามาตรการการยกกระดานราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้จะมีการบิดเบือนตลาดน้อยกว่ามาตรการการอุดหนุนราคาข้าวส่งออกโดยตรง ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการที่ขัดแย้งกับข้อตกลงการค้าและภาษีศุลกากรหรือเกตต์(GATT)ซึ่งจากการที่มีการบรรลุข้อตกลงแล้วการใช้มาตรการการยกกระดานราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ไม่เป็นการบิดเบือนข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากราคาส่งออกข้าวในตลาดโลกอยู่ในระดับที่สูงกว่าราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ค่อนข้างมาก ดังนั้นการยกกระดานราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ก็ไม่ทำให้ราคาข้าวภายในประเทศสูงกว่าราคาในตลาดโลกจึงไม่มีผลต่อราคาข้าวในตลาดโลกดังนั้นเราสามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดเจนว่าในกรณีของประเทศไทยการช่วยเหลือเกษตรกรด้วยการยกกระดานราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้จะไม่มีผลต่อการบิดเบือนข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศและมาตรการดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรการที่พึงปฏิบัติได้

ข้อเสนอแนะ

ในเรื่องของนโยบายนั้นที่ฝ่ายมานั้นในการส่งออกข้าวของประเทศจะคำนึงถึงปริมาณที่เหลือจากการบริโภคในประเทศแล้วกำจัดปริมาณที่เหลืออยู่โดยการส่งออก (Surplus disposal) แต่ในสถานการณ์การค้าข้าวของโลกในปัจจุบันมีการแข่งขันอย่างมาก (Global competitiveness) การใช้ นโยบายการส่งออกข้าวที่ควรที่จะมีการเปลี่ยนแนวทางจากการที่กำจัดปริมาณที่เหลืออยู่จากการบริโภคในประเทศ มาเป็นการใช้นโยบายในการศึกษาถึงประเทศที่มีความต้องการบริโภคของตลาดในต่างประเทศ (Market demand responsiveness) และควรที่จะจัดทำเป็นนโยบายระยะยาว เพื่อให้การส่งออกข้าวของไทยมีความได้เปรียบมากขึ้นและจะได้กำหนดเป็นนโยบายที่แน่ชัดเพื่อการดำเนินการให้สอดคล้องกับที่ดำเนินอยู่ทั้งในประเทศและนโยบายต่างประเทศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย